

.....

Да се върнем сега към главната ми мисъл, но не към примери от науката. Те неминуемо се оказват прекалено сложни. Вместо това моля да си представите малко дете на разходка с баща си в зоологическата градина. Детето по-рано се е научило да разпознава птиците и да различава присмехулника. През този следобед то ще се научи за първи път да разпознава лебедите, гъските и патиците. Всеки, който е учил дете при такива обстоятелства, знае, че основното педагогическо средство е показването. ... Тогава обучението на Джони протича по следния начин. Бащата показва една птица, като казва: „Виж, Джони, това е лебед“. Малко по-късно самият Джони посочва една птица, като казва: „Татко! Още един лебед.“ Той обаче още не е научил какво е това лебед и баща му го поправя, като казва „Не Джони, това е гъска.“ Следващият лебед на Джони се оказва правилно идентифициран, но следващата му „гъска“ в действителност е патица и баща му отново го поправя.

След още няколко такива срещи, обаче, всяка със съответна корекция или поощрение, Джони умее да разпознава тези птици не по-зле от баща си. Обучението е завършено. Сега ще поставя въпроса какво е станало с Джони и ще поддържам правдоподобие на следния отговор. Този следобед част от нервния механизъм, чрез който той обработва визуалните дразнения, е бил препрограмиран и данните, получавани от дразнения, които по-рано биха довели до отговора „птица“, са се променили.

В началото на разходката му нервната програма е отдавала на разликите между отделните лебеди същото значение, както на тези между лебедите и гъските. Накрая такива черти като дължината и извивката на лебедовата шия се открояват за сметка на други черти, така че данните-лебеди си съответстват помежду си и се различават от данните-гъски и данните-патици по начин, различен от по-рано. Птици, които по-рано всички са изглеждали подобни (а също и различни), сега са разпределени по дискретни групички в перцептивното пространство. [...]

Като е бил програмиран да разпознава това, което бъдещата му общност вече познава, Джони е придобил информация с важни последствия. Той е научил, че гъските, патиците и лебедите образуват дискретни естествени семейства и че природата не предлага лебеди-гъски или гъски-патици. Някои качества вървят ръка за ръка; други изобщо не се срещат в съчетание. Ако качествата в неговите групи включват агресивност, неговият следобед в парка може да има отношение освен към битовата зоология също и към опознаването на поведението. Гъските за разлика от лебедите и патиците, съскат и кълват. Така че, това, което е научил Джони, си струва да се знае. Но научил ли е какво означават думите „гъска“, „патица“ и „лебед“? Във всеки полезен смисъл на думата – да, защото той може да използва тези названия еднозначно и без усилие, като получава от приложението им изводи за поведението на животните или пряко, или чрез общи твърдения. От друга страна, той е научил всичко това, без да се сдобие дори и с един критерий за разпознаването на лебедите, гъските или патиците или, най-малкото, без да има нужда от такъв критерий. Той би могъл да посочи някой лебед и да каже, че наблизо трябва да има вода, но спокойно може да не е в състояние да каже какво е лебед. Накратко, Джони се е научил да прилага символни обозначения към природата, без да се опира на нещо от рода на дефиниции или правила на съответствие. В тяхно отсъствие той използва придобития си, но все пак неразложим по-нататък усет за подобие и различие. Докато е придобивал този усет, той е научил нещо за природата.

Това знание може по-нататък да се запечата не в обобщения или правила, а в самото отношение на прилика. [...] Нужно ли е сега да казвам, че лебедите, гъските и патиците, които Джони срещна по време на разходката с баща си, бяха това, което наричах образци? Представени на Джони заедно с обозначенията си, те бяха решения на един проблем, който членовете на бъдещата му общност вече са решили. Усвояването им е част от процедурата на социализация, чрез която Джони става част от тази общност и междуременно научава нещо за света, обитаван от общността. Джони разбира се не е учен, и това, което е усвоил, още не е наука. Но той спокойно може да стане учен и техниката, която е използвал при разходката си, все още ще бъде приложима. Това, че той наистина я използва, ще бъде най-очевидно, ако се заеме с таксономия. Хербариите, без които никой ботаник не може да изпълнява функциите си, са складове за професионални образци и тяхната история протича успоредно на историята на дисциплината, която поддържат.

.....

Въпреки изключителната си простота случаят на Джони би трябвало да дава идея защо продължавам да настоявам, че общите примери имат съществени познавателни функции още преди спецификацията на критерии, по отношение на които те са образцови.

